सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील प्रकल्पाबाबत विविध दाव्यांच्या विवादाचा निपटारा करण्याकरिता गठीत लवाद प्रकरणात क्षेत्रीय स्तरावरील प्राधिकृत अधिकारी यांच्या अनिवार्य उपस्थितीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक बांधकाम विभाग
शासन परिपत्रक-खाक्षेस-२०१८/प्र.क्र.६७/रस्ते-९अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक - १९ सप्टेंबर, २०२५

वाचा:-

१. लवाद व समेट अधिनियम, १९९६.
२. लवाद व समेट अधिनियम (सुधारणा), २०१५ क्र.०३/२०१६.
३. लवाद व समेट अधिनियम (सुधारणा), २०१९ क्र.३३/२०१९.
४. शासनाचे समक्रमांकाचे परिपत्रक दि.१०.११.२०२३ व दि.०४.०२.२०२५.

प्रस्तावना:-

सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारीतील खाजगीकरणांतर्गत प्रकल्पाच्या उद्योजकाने केलेल्या दाव्यांचा निपटारा करण्याच्या अनुषंगाने एकसदस्यीय/ त्रिसदस्यीय लवाद गठीत करण्यात येतात. याबाबत असे निदर्शनास आले आहे की, बहुतांश लवाद निवाडे शासनाच्या विरोधात जातात. लवाद व समेट अधिनियमातील तरतुदीनुसार Arbitral award set aside करणेकरीता मर्यादित कारणे नमूद करण्यात आली आहेत. त्यामुळे लवाद निवाड्याविरोधात मा.न्यायालयात दाखल बहूतेक अपील देखील खारीज होतात. यामुळे लवादाची कार्यवाही प्रगतीत असतानाच शासनाची बाजू अधिक प्रभावी व तांत्रिकदृष्टया अचुकपणे मांडण्याची आवश्यकता जाणवत आहे.

यानुषंगाने लवाद प्रकरणात शासनाच्या वतीने प्राधिकृत करण्यात आलेल्या क्षेत्रीय स्तरावरील अधिकारी यांनी अनुसरावयाची कार्यपद्धती व अनिवार्य उपस्थितीबाबत सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

दरम्यानच्या कालावधीत शासन स्तरावर विविध आढावा बैठका तसेच विविक्षीत प्रकल्पांचा आढावा घेतले असता असे निदर्शनास आले आहे की, अनिवार्य उपस्थिती बाबत क्षेत्रीय स्तरावरील वरीष्ठ अधिकारी सदर सूचनांची गांभीर्याने नोंद घेत नाहीत. तद्नुषंगाने दि.१०.११.२०२३ रोजीच्या परिपत्रकामध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासन स्तरावर विचाराधीन होती. त्याअनुषंगाने पुढीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

❖ **<u>शासन परिपत्रक:-</u>**

१. मुख्य अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांनी लवाद प्रक्रियेतील १००% सुनावणीस व्यक्तिश: उपस्थित रहावे व त्यामध्ये सक्रिय सहभाग नोंदवावा. सुनावणीच्या दिवशी असलेल्या इतर शासकीय कामकाजातून संबंधितास सुट देण्यात येत आहे.

२. लवादाच्या सुनावणीस उपस्थित न राहिल्यास संबंधित मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता यांनी आवश्यक कारणे अभिलिखित करणे अनिवार्य राहील.

३. लवाद निवाड्यास सहमती अथवा त्याविरोधात करावयाचे अपीलाचे प्रस्ताव शासनास सादर करताना अनुपस्थितीची अभिलिखित कारणे प्रस्तावासोबत सादर करणे अनिवार्य राहील.

४. लवादासमोर शासनाची बाजू सक्षमपणे व प्रभावीपणे मांडणेकरीता आवश्यकतेनुसार विधि तज्ञाची नेमणूक करणेबाबत आवश्यक प्रस्ताव मुख्य अभियंता यांनी शासनास सादर करण्याची कार्यवाही करावी.

५. लवादासमोर बाजु मांडण्यासाठी वित्तीय/ तांत्रिक विधि सल्लागार यांच्या नियुक्तीचे अधिकार मुख्य अभियंता यांना शासन निर्णय क्रमांक खाक्षेस-२०१८/प्र.क्र.७५/रस्ते-९अ, दि.२५.०१.२०१९ व दि.०१.०१.२०२० अन्वये प्रदान करण्यात आले आहेत. मुख्य अभियंता यांनी त्यांचे स्तरावर नामांकित वित्तिय सल्लागार/ तांत्रिक विधि सल्लागार तज्ञांची नेमणूक करावी.

६. लवादासमोर शासनातर्फे सादर करण्यात येणारे Statement of Defence व Statement of Claims हे लवाद प्रकरणाच्या निर्णय प्रक्रियेतील गाभा असल्यामुळे Statement of Defence/ Statement of Claims सादर करतांना संबंधित अधीक्षक अभियंता व मुख्य अभियंता यांनी सदर सादरीकरणामध्ये लक्ष देऊन सादरीकरण हे परिपूर्ण असल्याची व्यक्तीश: खात्री करावी व सादरीकरणामध्ये कुठल्याही उणिवा राहणार नाहीत याची खबरदारी घ्यावी.

७. सादर करावयाचे Statement of Defence/ Statement of Claims हे विधि तज्ञ, तांत्रिक विधि सल्लागार (Techno legal consultant), वित्तिय सल्लागार यांचे अभिप्राय व सल्ल्याने तपासून मुख्य अभियंता यांनी प्रमाणित करणे अनिवार्य आहे.

शासनाच्या विविध योजने अंतर्गत प्रलंबित दाव्यांची संख्या, परिणामी दाव्याची रक्कम व त्यावरील परिगणीत होणारी व्याजाची रक्कम विचारात घेता, लवाद प्रकरणात मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता यांनी लवादाच्या सुनावणीस व्यक्तीश: उपस्थित राहून, वेळोवेळी विधि तज्ञ/

वित्तीय सल्लागार/ तांत्रिक विधि सल्लागार यांच्या सेवा उपलब्ध करून शासनाची बाजू प्रभावीपणे मांडली जाईल याची दक्षता घेणे अनिवार्य आहे. मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता यांच्या अनुपस्थितीमुळे लवादाचे निर्णय शासनाच्या विरोधात गेल्यास संबंधित मुख्य अभियंता/ अधीक्षक अभियंता यांनी गांभीर्याने लक्ष देवून दखल घेतली नाही असा निष्कर्ष काढण्यात येईल व नियमानुसार पुढील आवश्यक कार्यवाही प्रस्तावित करण्यात येईल.

लवादासमोरील कार्यवाही व त्यामधील निर्णयाबाबत शासनास वेळोवेळी अवगत करावे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२५०९१९१३०६४२०७१८ असा आहे. सदर शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

PARAG DHRUV RAIPURE

Digitally signed by PARAG DHRUV RAIPURE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=PUBLIC WORKS DEPARTMENT, 2.5.4.20=4f5580a86eda4232e6c135ce4483bfc18113af6e63f1c8b2facb8b79cfc30f09, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=10E29F5CD6EEBEA3D7F57596F262D62AF257D1C02C1970EB4E6053F5FFC4F2E2, cn=PARAG DHRUV RAIPURE
Date: 2025.09.19 13:07:47 +05'30'

(पराग रायपुरे)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मंत्री (सा.बां.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. राज्यमंत्री (सा.बां.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. अपर मुख्य सचिव (सा.बां.) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. सचिव (रस्ते/ बांधकामे), सा.बां. विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मंबई.
५. सर्व मुख्य अभियंता, सा.बां.प्रा. विभाग, मुंबई/ कोकण/ पुणे/ नाशिक/ छ.संभाजीनगर/ अमरावती नागपूर/ नांदेड/ राष्ट्रीय महामार्ग.
६. सर्व अधीक्षक अभियंता, सा.बां.मंडळ.
७. निवडनस्ती (रस्ते-९अ)